

Rapport

Forsøg i den kommunale sundhedstjeneste i Høje-Taastrup Kommune

skoleårene 2004/05 og 2005/06

§ 19 i lov om forebyggende sundhedsordninger for
børn og unge

Høje-Taastrup Kommune

Januar 2007

Børne- og Unge-
rådgivningscentret

Rapport vedrørende forsøg i den kommunale sundhedstjeneste i Høje-Taastrup Kommune i henhold til § 19

Indledning

I henhold til § 19 i "Lov om forebyggende sundhedsordninger for børn og unge" fik sundhedsplejen Høje-Taastrup Kommune i brev af 26. maj 2004 fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet tilladelse til en forsøgsordning. Sundhedsplejerskerne i et område i Høje-Taastrup Kommune skulle varetage alle skolesundhedstjenestens tilbud i en forsøgsperiode på to skoleår.

Det drejer sig om skoleåret 04/05 og skoleåret 05/06.

Det er de fire kommunale skoler i området Høje-Taastrup Kommune øst, som har været inddraget i projektet, hvor der i forsøgsperioden ikke har været ansat kommunallæge til at betjene disse skoler. Skolerne betjenes tilsammen af seks sundhedsplejersker.

Baggrunden for kommunens ansøgning var bl.a., at det, igennem flere år, havde været svært at skaffe stabile medarbejdere til stillingen som skolelæge i den østlige del af kommunen. Området var, berørt af hurtig udskiftning blandt lægerne, vakante stillinger og afbrud pga. længere sygdomsperioder. Det resulterede i fravær fra skolelægeundersøgelser blandt udskolingseleverne samt en oplevelse af manglende kontinuitet og helhed for brugerne af sundhedstjenesten. Sundhedsplejerskerne ønskede dels at højne forældrenes og børnenes tilfredshed med tilbudet og dels at øge de store elevers fremmøde. De fire skoler, der er berørt af ovenstående, er Grønhøjsskolen, Parkskolen, Borgerskolen samt Rønnevangsskolen.

Ministeriet har godkendt forsøget som følge af, at sundhedsplejersker besidder kompetencer, som gør det muligt for dem at kunne varetage de opgaver, som en kommunallæge har. Disse kompetencer er at:

- sundhedsplejerskerne er uddannet til at vurdere børns udvikling og trivsel i alderen 0 – 18 år
- sundhedsplejerskerne har en baggrund som børnesygeplejerske og en videregående diplomuddannelse, hvori der indgår sundhedspædagogik, råd og vejledning i sundhedsfremme og forebyggelse vedrørende børn, unge og familier
- sundhedsplejerskerne er uddannet i helhedsorienteret synsvinkel, tværfaglighed og det brede positive sundhedsbegreb
- sundhedsplejerskerne er faste deltagere i de tværfaglige teams
- sundhedsplejerskerne har samme kompetence som kommunallægen mht. henvisninger og behandling. Kommunallægen har ifølge retningslinierne ikke kompetence til selv at behandle, men skal ligeledes henvise til barnets egen læge
- lovgivningen ikke hindrer sundhedsplejersken i at tilbyde det samme som kommunallægen
- sundhedsplejerskerne i forvejen samarbejder direkte med forældre og praktiserende læger i småbørnssundhedsplejen
- sundhedsplejerskerne kender lokalområdet

Succeskriterier

Ansøgning blev godkendt med følgende succeskriterier for projektet:

1. brugerne får en uændret oplevelse af helhed i sundhedstilbuddet på den enkelte skole
2. brugerne oplever det som trygt, at sundhedsplejen varetager hele sundhedsundersøgelsen
3. de praktiserende læger ikke oplever at få flere børn henvist pga. forsøgsordningen
4. der ikke overses behov, hvor det er nødvendigt med lægeligt tilsyn

5. brugerne ikke oplever en serviceforringelse
6. flere udskolings elever møder frem til sundhedsundersøgelserne
7. brugerne oplever en større kontinuitet i sundhedstilbuddet ved, at én gennemgående person varetager relationen
8. der er en løbende dialog og opfølgning i samarbejde med praktiserende læger

Procesbeskrivelse.

Tidligere indbefattede tilbuddet til indskolings eleverne i 1. klasse og til udskolings eleverne i 8.klasse, at de blev tilbudt en funktionsundersøgelse af sundhedsplejersken, samt en helbredsundersøgelse af en kommunallæge. Dette blev afsluttet med en sundhedsorienterende samtale ved både sundhedsplejerske og læge. I 1. klasserne deltager forældrene sammen med eleven.

I dette forsøg der er forløbet, gennem en to års periode, har det udelukkende været en sundhedsplejerske, der har varetaget funktionsundersøgelsen, samt delvis helbredsundersøgelse og den sundhedsorienterende samtale, både i forhold til ind- og udskolings eleverne.

For at sikre tilbuddet til eleverne og for at gøre dem til aktive medspillere i forhold til egen sundhed, har sundhedsplejen indført to nye metoder, henholdsvis en ”skattejagt” for 1. klasserne og et ”sundhedseksperimentarium” for 8. klasserne.

For 1.klassernes vedkommende er metoden, at eleverne gennem en leg, kaldet ”Skattejagt”, udfører en sansemotorisk undersøgelse med fokus på børnenes motorik. Ligeledes vurderes det hvordan det enkelte barn reagerer/fungerer i en gruppe, samt om barnet kan forstå og modtage en kollektiv besked.

For 8. klassernes vedkommende er metoden, at eleverne via et ”sundhedseksperimentarium” gennemgår en række opgaver og øvelser. Herigennem bliver den enkelte elev opmærksom på egen sundhedstilstand og de risiko- og livsstilsfaktorer unge bliver udsat for. Dette sker henblik på at ansvarliggøre eleven i forhold til egen sundhedstilstand og muligheden for valg af egen livsstil.

Der blev i opstartsfasen sendt et orienteringsbrev til forældre og skoleledelse på de involverede skoler, som beskrev forsøget og ændringerne i tilbuddet til ind- og udskolings eleverne.

- I evalueringen af forsøget er der efterfølgende gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt forældrene i 1.klasserne.
- Blandt 8. klasserne er der mundtligt gennemført en evaluering af sundhedseksperimentariets relevans i forhold til elevernes eget helbred og livsstil.
- Desuden er der udsendt et spørgeskema til alle de praktiserende læger i kommunen, for at undersøge, om de oplevede større søgning og flere henvisninger efter sundhedsplejerskerne har varetaget skolesundhedstilbuddet end før, hvor kommunallæge varetog sundhedstilbudet.
- Endvidere har sundhedsplejerskerne registreret fremmøde, antal genindkaldelser og antal henvisninger.

Evaluering af indskolingsundersøgelsen i relation til succeskriterierne

Evalueringen af forsøget er baseret på opfyldelse af succeskriterierne med den præcisering at det ikke i sig selv er en målsætning at færre børn henvises til de praktiserende læger, men at børn med behov ud over det sundhedsplejefaglige niveau henvises.

Evaluering af forældre tilfredshed med forsøgsordningen

Forsøgets resultater i forhold til 1) at brugerne får en uændret oplevelse af helhed i sundhedstilbuddet på den enkelte skole, 2) at brugerne oplever det som trygt, at sundhedsplejen varetager hele sundhedsundersøgelsen, 3) at brugerne ikke oplever en serviceforringelse, 4) at brugerne oplever en større kontinuitet i sundhedstilbuddet ved, at én gennemgående person varetager relationen, og 5) at der ikke overses behov, hvor det er nødvendigt med lægeligt tilsyn.

De fem ovennævnte succeskriterier er tildels belyst gennem en brugerundersøgelse blandt forældrene til 1. klasseleverne, hvor forældrenes tilfredshed, tryghed og opfattelse af serviceniveauet kan samles på følgende dimensioner.

	Positiv	Negativ	Ved ikke	Antal svar
Forældre tilfredshed	93%	4%	3%	89
Forældre tryghed	92%	7%	0%	85
Forældre opfattelse af serviceniveau	77%	9%	13%	87

Besvareelserne på de overnævnte dimensioner udtrykker en klar opfyldelse af succeskriterierne hvad angår både tryghed og tilfredshed med det udbudte serviceniveau.

Som en del af brugerundersøgelsen var der endvidere åbnet plads til at forældrene narrativt kunne udtrykke deres holdning til helhed og kontinuitet i forbindelse med forsøget, samt udtrykke deres generelle holdning til andre fordele eller ulemper ved sundhedsplejerskernes varetagelse af kommunallægernes normale funktioner.

Det overordnede billede fra brugerundersøgelsen viser at forældrene generelt hverken ser fordele eller ulemper ved, at det er sundhedsplejersker, der varetager de normale kommunallægefunktioner. Enkelte nævner at de ser en større helhed ved sundhedsplejerskerne i forhold til kommunallægerne, mens flere giver udtryk for, at de ser fordele ved den kontinuitet, der eksisterer ved at den samme sundhedsplejerske følger barnet.

Flere udtrykker manglende viden om sundhedsplejens kompetencer på området og udtrykker i den forbindelse, at de håber, at sundhedsplejerskerne er klædt på til opgaven. Der var dog samtidig også tvivl blandt forældrene om kommunallægernes kompetencer.

I forhold til succeskriteriet om, at ”der ikke overses behov, hvor det er nødvendigt med lægeligt tilsyn” udtrykker forældrene i 5% af tilfældene (4 ud af 84), at sundhedsplejen burde have været opmærksom på noget, som det senere havde været nødvendigt at gå til læge med. Hvorvidt denne procentsats er lavere eller højere, end ved den normale kommunallægeundersøgelse er på grund af manglende data om forholdet uafklaret.

Evaluering af henvisninger

Men henblik på evaluering af succeskriterierne 1) at der ikke overses behov, hvor det er nødvendigt med lægeligt tilsyn, samt at 2) de praktiserende læger ikke oplever at få flere børn henvist pga. forsøgsordningen med præciseringen, at det ikke i sig selv er en målsætning, at færre børn henvises til de praktiserende læger, men at børn med behov udover det sundhedsplejefaglige niveau henvises, registrerede sundhedsplejen antal henvisninger i indskolingen. Som sammenligningsgrundlag er det sideløbende registreret hvad de mest sammenlignelige skoler med den normale kommunallæge ordning havde af henvisninger.

	Skoler med forsøgsordning		Referenceskoler	
Antal elever	182		103	
Henvisninger	84	49%	47	46%
Heraf:				
– Praktiserende læge	9	5%	5	5%
– Speciallæger	34	19%	9	9%
– Tværfagligteam	7	4%	3	3%
– Afspændingspædagoger	3	2%	1	1%
– Enuresisregime ved sundhedsplejen	4	2%	0	0%
– Sundhedsplejerske	27	15%		
– Kommunallæge			29	28%

Overordnet set er der ikke de store udsving imellem sundhedsplejerskernes henvisningsantal og kommunallæges henvisningsantal. Ser vi nærmere på henvisningsmønstret, er det grundlæggende ensartede mønstre. Det eneste udsving på sundhedsplejen og kommunallæges henvisningsmønster er, at sundhedsplejerskerne henviser hyppigere til speciallæge. En del af forklaringen på dette kan eventuelt ses i henvisningen til ”egen indsats”. Sundhedsplejerskerne henviser 15% til ”egen indsats”, mens kommunallæge henviser 28%. Dette må fortolkes som et udtryk for at sundhedsplejerskerne henviser lægefaglige problematikker direkte til speciallæge, mens kommunallæge vælger selv at følge op på problematikkerne. Dette er en væsentlig pointe i forhold til succeskriteriet om, at der ikke overses behov.

I forhold til succeskriterierne kan det konkluderes, at de praktiserende læger ikke er blevet benyttet hyppigere. Endvidere kan det tilføjes, at sundhedsplejerskernes benyttelse af speciallæger tyder på, at børn med behov udover det sundhedsplejefaglige bliver henvist hertil.

Med hensyn til genindkaldelse og forældreledsagelse, som ligeledes er blevet registreret, er der ingen markante forskelle mellem de to ordninger.

Evaluering af samarbejdet med de praktiserende læger

Der har løbende været samarbejde og dialog med de praktiserende læger, hvor der generelt er udtrykt tilfredshed med forsøget. Ved forsøgets afslutning er der udsendt et spørgeskema til alle 30 praktiserende læger i kommunen, der blev imidlertid kun returneret fire udfyldte skemaer. Den lave svarprocent må fortolkes i lyset af, at forsøget henvisningsmæssigt ikke har resulteret i forandring af de praktiserende lægers normale henvisningsmønstre.

Evaluering af udskolingsundersøgelsen i relation til succeskriterierne

Evalueringen af forsøget er baseret på opfyldelse af succeskriterierne med den præcisering at det ikke i sig selv er en målsætning, at færre børn henvises til de praktiserende læger, men at børn med behov ud over det sundhedsfaglige niveau henvises.

Evaluering af elevernes tilfredshed med forsøgsordningen

Forsøgets resultater i forhold til 1) at brugerne får en uændret oplevelse af helhed i sundhedstilbuddet på den enkelte skole, 2) at brugerne oplever det som trygt, at sundhedsplejen varetager hele sundhedsundersøgelsen, 3) at brugerne ikke oplever en serviceforringelse, 4) at brugerne oplever en større kontinuitet i sundhedstilbuddet ved, at én gennemgående person varetager relationen, og 5) at der ikke overses behov, hvor det er nødvendigt med lægeligt tilsyn.

De fem ovennævnte succeskriterier er tildels belyst gennem en brugerundersøgelse blandt eleverne i en af de 8.klasser, der deltog i forsøget.

Resultaterne af denne del af undersøgelsen må tages med forbehold pga. de få respondenter i undersøgelsen samt mangel på valide data fra referenceskoler.

Eleverne har gennem mundtlige interviews udtrykt stor tryghed ved sundhedsplejerskerne. De syntes det var nemt at drøfte deres individuelle problemer som fx rygning, alkohol, prævention samt trivsel i egen familie, herunder diverse konflikter mellem den unge og forældrene.

Det blev endvidere udtrykt, at det var en underholdende måde at få bedre indblik i egen sundhedstilstand.

Evaluering af fremmøde og henvisninger

Det var et specifikt succeskriterium for udskolings eleverne at fremmødet blev forbedret. Hvor det tidligere har været opfattet som et problem, at eleverne ikke mødte op til undersøgelsen, har der under forsøget ikke været problemer med fremmøde. Samlet set er 8 ud af 202 elever udeblevet fra undersøgelsen svarende til en procentsats på 4%. Dette må konkluderes som tilfredsstillende.

Med hensyn til henvisninger kan der ikke konkluderes noget entydigt, da der mangler valide data fra referencer skoler. Mangel på data fra referenceskoler skyldes flere forhold, hvoraf den væsentligste er, at sundhedsplejen i flere af de relevante undersøgelser har fungeret som afløser for kommunallæge ved sygdom.

	Skoler med forsøgsordning	
Antal elever	202	
Henvisninger	72	36%
Heraf:		

- Praktiserende læge	17	8%
- Speciallæger	32	16%
- Tværfagligteam	2	1%
- Sundhedsplejerske	21	10%

Ovenstående tabel viser antallet af henvisninger under forsøgsordningen. Der kan ikke ud fra undersøgelsen konkluderes i forhold til succeskriteriet vedrørende henvisninger. Det kan tilføjes, at de praktiserende læger ligeledes i forbindelse med udskolingsundersøgelsen ikke har udtrykt utilfredshed samt at den løbende dialog har været positiv.

Opsummering af erfaringerne med forsøgsordningen

Generelt må det konkluderes, at forsøgsordningen præsterer tilfredsstillende på de opstillede og målbare succeskriterier for forsøget. Det kan bemærkes, at det ikke har været muligt at indsamle datamateriale til en grundig belysning af samtlige succeskriterier i forhold til udskolingsundersøgelsen. Det kan sideløbende konkluderes, at sundhedsplejerskerne udelukkende har ytret sig positivt i forbindelse med forsøget, og at det har medført en forenkling i arbejdsplanlægningen og styrket helheden i sundhedsplejen.